

FOTO: RAĪTIS PURINS

Lai atjaunotu izstrādātos kūdras laukus, purvā stāda sūnas

AGNESE LEIBURGA

Kemeru Nacionālā parka bijušajos kūdras izstrādes laukos, kas uzskatāma par degradētu kūdrāja teritoriju, 18. maijā ar 62 talcinieku palīdzību sastādīti vairāk nekā 2200 kilogrami sfagnu sūnu apmēram 4500 kvadrātmetru platībā. Sfagnu sūnu stādīšana tik lielā teritorijā Latvijā norisinājās pirmo reizi – to projektā LIFE RĒstore īstenoja Dabas aizsardzības pārvalde sadarbībā ar Latvijas valsts mežzinātnes institūtu "Silava", Latvijas Kūdras asociāciju un biedrību "Baltijas krasti".

Vienojas ilgtermiņa attīstībai
Talkā satiktais kūdras ieguves uz-

nēmuma "Laflora" valdes priekšsēdētājs Uldis Ameriks atzīst: "Šis ir fantastisks pasākums – īpašs ar harmonisko sadarbību, jo kopīgai idejai un darbam vienoties ražotāji un vides aizsardzības aktivisti – puses, kas tiek uzskafītas par pretēji domājošām, taču šī talka parāda, ka tā nav. Mēs visi saprotam, ka jā-

domā par ilgtermiņu." Veiksmīgo sadarbību starp it kā pretējo pušu pārstāvjiem – kūdras izstrādātājiem un dabas aizstāvjiem – uzsvēr arī projekta vadītājs Kaspars Pabērzs, piebilstot: "Latvijas Kūdras asociācija noteikti ir viena no retajām, kas ir ieinteresēta ne tikai savas nozares attīstībā, bet

ari ilgtspējā. Pateicoties viņu atsaucībai, visi varam sadarboties šāda veida projektos." K.Pabērzs spriež, ka pirmos rezultātus, kā ideja īstenojas dzīvī, varēs redzēt jau pēc pāris mēnešiem. Tuvākajā laikā speciālistiem regulāri būs jāuzrauga situācija apstādītajā purva teritorijā, lai pie-

skatītu mitruma līmeni, kas ir nozīmīgs, lai sūnas izegtos. Sfagnu sūnu stādīšana ļaus pārbaudīt, vai iespējama purvam raksturīgās veģetācijas atjaunošanās teritorijā pēc kūdras izstrādes, kā arī zinātniskā eksperimentā noteikt efektīvāko sfagnu stādīšanas veidu, kuru varēs izmantot bijušā-

jos kūdras izstrādes laukos arī citviet Latvijā, izvēloties renaturizāciju kā degradēta kūdrāja teritorijas apsaimniekošanas veidu. Potenciāli sfagnu stādījumi Latvijā varētu tikt ierīkoti vairāk nekā 6250 hektāros – neliela izmēra degradētos kūdrājos.

Cētos izmēģinājumu teritorijas laukumos talcinieki stādīja dažādu sugu sfagnu sūnas – Magelāna, brūno, iesarkano un zaļo sfagnu – un citus purva augus dažādās kombinācijās. Trīs laukumi tika sagatavoti, ņemot mineralizēšanos kūdras virskārtu. Stādāmo materiālu – 108 maisus ar purva sūnām un citiem purva augiem – dienu iepriekš sadarbībā ar SIA "Laflora" talcinieki ievāca Drabīņu purvā.

"Sfagnu stādīšana ir jauna metode Latvijā, un šī izmēģinājumu teritorija ir lielākais līdz šim veiktais zinātniskais eksperiments sfagnu stādīšanā. Savukārt nacionālie parki valsti ir zināms kvalitātes standarts – tās ir nacionālas nozīmes dabas teritorijas, kas vilina miljoniem apmeklētāju katru gadu. Līdz ar to šādu inovatīvu metožu ieviešana Kēmeru Nacionālajā parkā ir apspēicama – tā ir iespēja demonstrēt jaunas metodes dabas atjaunošanā, kā arī ļaut sekot līdzi to efektivitātei", pauž Dabas aizsardzības pārvaldes Pierīgas reģionālās administrācijas direktors Andris Širovs.

Dabas aizsardzības pārvaldes īstenotā LIFE REstore projekta vadītājs K.Pabērzs skaidro: "Projektā veiktās izstrādāto kūdras lauku inventarizācijas dati rāda, ka Latvijā ir aptuveni 50 000 hektāri degradēto kūdrāju. Aptuveni 15 000 hektāru pašlaik notiek kūdras izstrāde, bet degradētās teritorijas aptuveni 17 000 hektāru platībā jau tiek izmantotas – daļa teritoriju ir appludinātas vai tajās ierīkotas plavas, notiek ogulāju audzēšana, daļa izveidojies mežs. Savukārt par 18 000 hektāru lielu platību, kur kūdras izstrāde ir pārtraukta un nenotiek veģetācijas atjaunošanās, kā arī par

teritorijām, kur pašlaik notiek kūdras izstrāde, bus jāpieņem lēmumi par to atkārtotu izmantošanu un jāveic rekultivācija."

Par nozīmīgu šo projektu sauc arī Latvijas Universitātes pētniece Māra Pakalne, uzsvērt: "Salīdzinot ar Rietumeiropu, Latvijā purvu ir daudz, tomēr kopumā ar katru gadu to stāvoklis pasliktinās, tāpēc jāmeklē veidi, ko darīt ar izstrādātajiem purviem." Viņa uzskata, ka sastādītajām sfagnu sūnām, ja vien pietiks mitruma, nav pamata neieaugties.

Gatavos rekomendācijas purvu izmantošanai

LIFE REstore gatavo šīs rekomendācijas izstrādātu kūdras lauku ilgtspējīgai izmantošanai, līdzsvarojot klimata, ekonomiskos un vides aspektus. Tās būs pieejamas LIFE REstore izdotajā rokasgrāmatā 2019. gada pirmajā pusē. Izstrādātu kūdras lauku ilgtspējīga apsaimniekošana, izvēloties piemērotākos rekultivācijas veidus, ir valstiski nozīmīga, jo var radīt ne tikai siltumnicefeka gāzu emisiju samazinājumu no degradētiem kūdrājiem, bet arī veicināt nodarbinātību un dot ekonomiskus ieguvumus teritoriju īpašniekiem un apsaimniekotājiem, kā arī palielināt bioloģisko daudzveidību.

Renaturizācija, stādot purvam raksturīgo veģetāciju, ir tikai viens no iespējamajiem bijušo kūdras izstrādes lauku atkārtotas izmantošanas veidiem. Projekts LIFE REstore padziļināti analizē septiņus Latvijai piemērotos šādu teritoriju atkārtotas izmantošanas veidus un vairākas izmēģinājumu teritorijas Latvijā īsteno un pārbauda daļu no tiem, lai sagatavotu rekomendācijas šo teritoriju ilgtspējīgai izmantošanai. Lai praksē pārbaudītu rekomendācijas un demonstrētu optimizācijas modeli, piecās izmēģinājumu teritorijās ieviesti vairāki iespējamie rekultivācijas veidi: Kaigu purvā – apmežošanas, Kaudziņu purvā – lielogu dzērveņu stādījumi, Kaigu purvā – krūmmelleņu stādījumi, Lielajā Kēmeru tīrelī –

MĀRA PAKALNE

ULDIS AMERIKS

KASPARS PABĒRZS

PURVS ir zemes virsas nogabals, kuram raksturīgs pastāvīgs vai ilgstošs mitrums, specifiska augu valsts un kūdras veidošanās. Purvi veidojas apstākļos, kad nokrišņu daudzums pārsniedz iztvaikojumu. To veidošanos veicina arī viļņotais reljefs un mālaini, vāji caurlaidīgi nogulumi, kādi raksturīgi lielā daļā Latvijā.

Latvijas purvi radušies pēcdeduslaikmetā, gan aizaugot ūdenstilpēm, gan pārpurvojoties sauszemei. Purvu veidošanās intensitāte dažādos laikos kopš ledāja atkāpšanās bijusi atšķirīga. Purvi veidojas arī mūsdienās – turpina uzkrāties kūdra, kā arī nelielās platībās rodas jauni purvi – gan reljefa iepakās, gan aizaugot ūdenstilpēm, pārpurvojoties lauksaimniecības zemēm un mežiem.

Purvu klasifikācija izdala zemos (zāju), pārejas un augstos (sūnu) purvus, kas ir dažādas purva attīstības stadijas. Šīm stadijām raksturīga noteikta veida organisku nogulumu – kūdras – uzkrāšanās, ko raksturo botāniskais sastāvs. Zemo purvos dominē niedru, grīšļu un koku kūdra, augstajos – sfagnu un spilvju kūdra.

renaturizācija, ierīkojot sfagnu sūnu stādījumus, savukārt Laugas purvā tiek veikti hidroloģiskā līmeņa stabilizācijas darbi.

Projektu "Degradēto kūdrāju atbildīga apsaimniekošana un ilgtspējīga izmantošana Latvijā" no 2015. gada 1. septembra līdz 2019. gada 31. augustam īsteno Dabas aizsardzības pārvalde sadarbībā ar Latvijas valsts mežzinātnes institūtu "Silava", Latvijas Kūdras asociāciju un biedrību "Baltijas krasti" ar ES LIFE programmas finansiālu atbalstu.

Projekta kopējais budžets ir 1 828 318 eiro, no kuriem 1 096 990 eiro ES LIFE programmas finansējums, 554 288 eiro Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācijas un 177 040 eiro partneru līdzfinansējums.

Siltumnicefeka gāzu emisiju mērījumi

Talkas laikā tās dalībniekiem bija iespēja arī redzēt, kā notiek siltumnicefeka gāzu emisiju pētījumi, ko demonstrēja mežzinātnes institūta "Silava" pārstāvi.

LIFE REstore veic SEG emisiju uzskaites metodoloģijas aprobāciju un izstrādā nacionālos SEG emisiju faktorus apsaimniekotām pārejas un augstā purva augsnēm saskaņā ar Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) vadlīnijām. Tas ļaus veikt SEG emisiju pārreķini nacionālajā SEG inventarizācijas ziņojumā. Kopumā divu gadu periodā – no 2016. gada decembra līdz 2018. gada decembrim – tiks

ievākti un analizēti vairāk nekā 19 000 SEG paraugu no 42 dažāda tipa kūdrājiem visā Latvijā. Pirmā gada mērījumu rezultāti liecina, ka reālas SEG emisijas no apsaimnie-

kotiem kūdrājiem Latvijā ir līdz pat divām reizēm mazākas nekā līdz šim Latvijas SEG inventarizācijas ziņojumos izmantotie starptautiski noteiktie emisiju faktori. **▣**

